

HISTÒRIA

**Albert Compte, professor, autor de llibres de text,
investigador**

Per Enric Juan^(*)

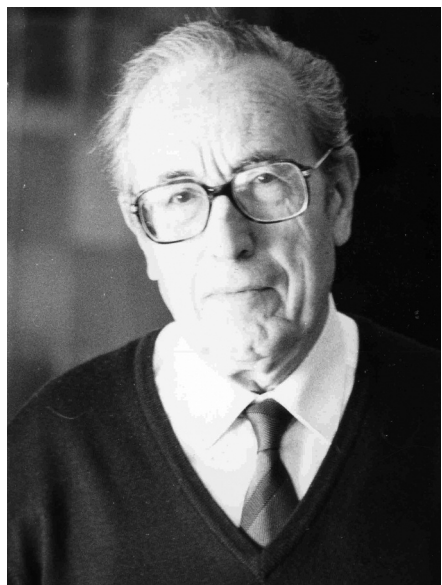
Recepció: 13/03/2013 • Acceptació: 26/06/2013.

* Llicenciat en Història, ha estat professor de secundària, gerent editorial.

DOI: 10.2436/20.8010.01.144
AIEE, Figueres, 44 (2013), pàg. 555-573

ALBERT COMPTE, PROFESSOR, AUTOR DE LLIBRES DE TEXT, INVESTIGADOR

Aquest breu article té molt de personal en el sentit que he partit de les meves primeres experiències com a professor de l'Institut Ramon Muntaner, de Figueres, per contar la relació que com a company de claustre vaig tenir amb el professor Albert Compte i explicar el seu treball com a docent, investigador i autor de llibres de text gràcies a les relacions professionals i d'amistat que hem tingut al llarg dels anys. Per altra part, també és impersonal en el sentit que faré menció d'alguns aspectes que caracteritzaven la pràctica

Albert Compte.

i les preocupacions d'un professor d'Història durant aquells anys: la metodologia a utilitzar a l'aula, el paper que podia tenir la Història local a les nostres classes, els recursos educatius a emprar, els tipus d'activitats que havíem de preparar, la manera d'avaluar, les eixides al camp...

Aquell període en què iniciava la meua vida professional al Ramon Muntaner, entre 1974 i 1978, van ser anys interessants per a mi des de tots els vessants: des del punt de vista professional, perquè sempre havia somniat ser professor d'Història en un institut i el Ramon Muntaner em semblava el més apropiat des que a una aula de la Universitat de València vaig sentir dir al meu professor, el doctor Joan Reglà Campistol (1917-1973), que ell sempre havia desitjat ser mestre d'Història a l'institut de Figueres, a prop de Bàscara, el seu poble. També des d'un punt de vista sentimental perquè, després d'haver aprovat les oposicions, començava la meua tasca de professor amb la il·lusió dels vint-i quatre anys i aquesta era la meua primera destinació. Al llarg d'aquells quatre cursos vaig viure a l'institut canvis educatius de gran importància, com l'entrada en vigor d'una nova llei d'educació, la Llei Villar Palasí, que comportà l'aparició de noves directrius administratives, noves matèries escolars, noves maneres d'avaluar, noves demandes laborals...

A més, viure aquells primers anys de transició democràtica des d'una ciutat tan vital com Figueres, on vaig trobar una vida cultural intensa i imaginativa va ser per a mi molt gratificant; escoltar un dia les preguntes que va fer Josep Pla (1897-1981) en la presentació d'una formació política; rebre Salvador Dalí (1904-1989) a la secretaria de l'institut i passejar sol amb ell pel claustre del centre per veure si es conservaven uns dibuixos que ell deia que havia fet de jove a les parets del claustre o, juntament amb Miguel Orta, aleshores director de l'institut, penjar la Senyera al balcó del centre el dia que arribà el president Tarradellas són records que, a mesura que passa el temps, adquireixen noves tonalitats i un tendeix a pensar que durant aquells anys era al lloc adequat al moment pertinent. I aquests records sempre van acompanyats de la relació amb els companys: Compte, Cuéllar, Alonso Vega, Serra, Cuadras, Bosch, Del Pozo, Grasa, Valeri, Rodríguez, Díaz, Masdevall, mossèn Font, mossèn Travessa, Pineda, Cànovas, Elena Compte, i molts altres que a l'hora de descans del matí o a les guàrdies parlàvem dels aspectes més interessants del que estava passant al país. Aquelles converses sempre s'ajustaven amb molt de rigor a les pautes més fines de l'educació formal; era un plaer participar i escoltar aquelles xerrades. Alguns companys, com els senyors Compte, Cuéllar, Cuadras i Àlvarez, eren més grans i tenien un calor humà que ens feia sentir a gust als més joves.

Respecte a Albert Compte, puc dir que quan vaig arribar a l'institut ja era un professor de prestigi; a més havia estat director del centre uns anys enrere i molts dels professors que aleshores eren companys també havien estat alumnes d'ell. En tots es notava l'admiració pel mestre, admiració fonamentada en el seu natural bon criteri, els seus coneixements i la seva autoexigència per impartir unes bones lliçons; també en el rigor amb què s'obligava a impartir-les.

I és molt estimulante reflexionar sobre l'amistat i les amistats que es van fer en aquells moments d'inici professional on els fets de la vida política i educativa d'aquells anys ocupen un gran espai en la memòria, però on també s'obrin pas de manera objectiva i penetrant altres records d'alumnes i professors que amb els seus sentiments i il·lusions, les seves opinions i la seva amistat m'han ajudat tant a enriquir-me com a persona. I entre aquestes persones sempre tindrè un deute amb el professor Albert Compte pel que significaren per a mi les seves valuoses orientacions professionals, per la seva generositat en participar-me la seva experiència, per aquelles meravelloses lliçons pràctiques de com fer una classe o com organitzar una excursió, per comentar amb mi desenes de documents històrics i parlar de com interpretar-los, per convidar-me a col·laborar amb ell en diversos estudis de recerca i treballs d'edició i sobretot per dedicar-me temps.

Vaig arribar a Figueres un dia a mitjan mes de setembre de 1974 en un tren procedent de València que havia necessitat una nit per arribar a Barcelona; a l'estació de França vaig fer transbord i cap a les deu del matí vaig arribar a la nostra ciutat; una pensió de la Rambla va ser el meu primer hostatge; de seguida vaig anar a l'institut on m'havia de presentar al director; també volia conèixer els companys, els cursos als quals impartiria classe, l'horari de treball... A més, havia de trobar una família que em llogués una habitació. El curs escolar no començava fins dues setmanes més tard; així és que tenia temps per trobar el que buscava. L'edifici de l'antic convent m'agradà; a l'entrada, el senyor Eugenio i el senyor José, porters del centre, van ser les primeres persones que vaig saludar; un d'ells em va acompanyar a la secretaria, on la senyora Guillermina em va rebre. Al cap de poc, Miguel Orta, el director, em va fer passar al seu despatx i després de donar-me la benvinguda parlarem dels aspectes administratius i laborals. Una mica més tard em donà l'adreça de la casa del senyor Albert Compte, catedràtic de la matèria que jo impartiria; i aquell mateix dia em vaig presentar a casa seva, al carrer Col·legi. Des d'aquell dia, la tarda del qual s'inaugurava el Museu Dalí, començarem una amistat que ha perdurat en el temps i que tant he estimat i agraït.

Va ser el senyor Compte que uns dies més tard em va presentar als senyors Sutrà, Joan i Margarida, la meravellosa família amb la qual vaig conviure durant els següents tres anys a la seva casa del carrer Ramon Lull 4, i on al llarg d'aquell temps vaig tenir l'oportunitat d'escoltar les interessants lliçons d'art del senyor Joan Sutrà Viñas (1898-1994), persona de gran bondat i d'uns coneixements artístics tan grans que escoltar-lo era un gran plaer. S'havia format a París i Roma i de vegades, en les moltes estones de convivència que teníem a casa, ens parlava de les obres de restauració que havia enllestit anys enrere: el retaule de l'església de Cruïlles, la trobada de la *Biga* mentre treballava a la restauració del retaule de l'església del monestir de Sant Miquel, el retaule de la *Mare de Déu* de la catedral de Tarragona, la restauració de *Los guadamecíes del marqués de Sant Mori* i altres obres de restauració que acompanyava amb comentaris sobre els colors de les peces, els motius florals i figurats, la iconografia, l'estudi estilístic...; tots aquells comentaris sortien a la conversa amb la fluïdesa de qui se sabia coneixedor de tècniques i maneres de fer que eren patrimoni d'un grup molt petit de professionals. A més, Joan Sutrà era amic personal de Salvador Dalí i en algunes ocasions parlaven tots dos de qüestions referents a com preparar colors i bastiments. Un dia em va contar que havia conegut García Lorca (1898 -1936) i que ell havia tingut el plaer d'escoltar-lo llegint l'obra que estava a punt d'estrenar, sembla ser que *Mariana Pineda*. També ens parlà de les seves inquietuds literàries i dels Jocs Florals que ajudà a organitzar als inicis dels anys seixanta, on Albert Compte i un altre il·lustre professor d'Història, Santiago Sobrequés (1911-1973), van ser membres del jurat.

Un dia al principi d'octubre de 1974, abans d'iniciar-se el curs, Albert Compte es va oferir a mostrar-me l'institut; m'acompanyà pel claustre, per les aules, per l'antiga biblioteca i l'arxiu; dos anys més tard, quan em nomenaren secretari del centre, vaig conèixer a fons tant la biblioteca, on hi havia llibres de gran valor i algun gravat amb el segell del Museu del Prado, com el ric arxiu administratiu que conservava expedients escolars i llibres d'actes des del segle XIX. El Ramon Muntaner era un centre escolar de prestigi i peça clau per entendre el foment i la transmissió de la cultura i el coneixement a Figueres i al conjunt de les terres empordaneses des de la segona meitat del segle XIX.

L'edifici, antic convent, em va agradar; les aules s'obrien al claustre, eren amples, molt lluminoses i hi cabien més de quaranta alumnes. El mobiliari era típicament escolar: tauletes per a dos alumnes, una tarima alta, la taula del professor i la pissarra. Solament uns dies més tard

comprovaria que els alumnes s'aixecaven quan entrava el professor i esperaven la seva ordre per seure's. També visitàrem la sala de professors àmplia, gran, amb armaris plens de llibres on n'hi havia molts d'història. En aquella sala es desenvolupava la vida dels professors mentre érem al centre. S'hi celebraven les sessions de claustre i, al costat, es trobava el despatx de la direcció presidit per la pintura impressionant del fundador del centre educatiu, el pare González de Soto. Fora, alguns alumnes passejaven pel claustre o per la plaça, o entraven a la Cafeteria Estudiantil... Des de la plaça es veia que l'institut ocupava un edifici amb molta personalitat; diverses generacions de nens i nenes empordanesos havien estudiat aquí i dos anys més tard, quan vaig ser secretari del centre, em vaig sentir molt orgullós de custodiar uns dels arxius administratius escolars més importants d'Espanya, en el qual es trobaven els certificats de personatges tan coneguts com Cambó o Dalí.

Al dia següent, dia tres d'octubre, el primer dia del curs 1974-75, els alumnes ompliren aquell claustre amb les seves rialles i il·lusions; eren alumnes de 5è, 6è de Batxillerat i COU perquè, segons la nova llei d'educació, els alumnes més petits ja acudien a les escoles d'EGB i els nous alumnes de BUP no arribarien al nostre centre fins un any més tard. El curs més nombrós era el de COU; hi havia vuit grups i jo seria tutor del COU 8è, un nou càrrec creat per la nova llei d'educació. Era el meu primer curs, els meus primers alumnes, la primera classe...

Des d'aquells primers dies del mes d'octubre de 1974 i durant quatre cursos escolars vaig ser company de seminari d'Albert Compte; el primer any només érem ell i jo al departament, així que vam tenir l'oportunitat d'afermar una excel·lent amistat, iniciada amb les contínues xerrades a l'institut i també gràcies als passeigs quan tornàvem a casa a dinar després del treball, i consolidada els anys següents a causa de les hores que passàrem treballant en diversos estudis de recerca.

LES CLASSES I LES EXCURSIONS ESCOLARS

Jo no havia fet mai classe; no tenia cap experiència com a professor i el senyor Compte es va convertir en el meu mestre. Des dels primers dies vaig començar a preguntar-li qüestions referents a les matèries que impartíem; em vaig adonar de seguida que era molt rigorós i una de les persones amb més capacitat docent que he conegut. Recordo les hores lliures del nostre horari parlant d'Història i de Geografia, i de la forma de fer les classes. Ell

tenia al darrere una brillant carrera docent; havia estat professor a Lleida, a Cartagena i també a la Facultat d'Història, tenia molta experiència; des dels primers moments em vaig adonar que Albert Compte era una persona sòlidament instal·lada en el medi social i cultural de Figueres. Feia anys que era professor a l'institut de la ciutat, d'on havia estat també el director, i era una persona admirada i volguda pels alumnes; el seu tarannà assossegat i seriós transmetia una sensació de pau i rigor que semblava haver conreat des de sempre; intel·ligent i culte, com a bon geògraf, estava acostumat a analitzar i reflexionar sobre fets i situacions, i a parlar o escriure donant la seva opinió... També tenia molta experiència investigadora: havia participat en l'edició de la *Geografia de Catalunya*, dirigida pel professor Lluís Solé Sabarís (1908-1985), redactant el capítol dedicat a l'Empordà. Precisament aquest estudi, *L'Alt Empordà*, va ser la primera monografia que vaig llegir per conèixer millor el territori on havia començat a desenvolupar el meu treball; una tesi doctoral que Albert Compte havia escrit després de passejar amb bicicleta cada poble, parlant amb la gent, estudiant molta bibliografia científica i seguint metodològicament el que proposava l'escola regional francesa. Precisament per aquella especial orientació metodològica de la seva tesi recordo molt les converses sobre el que significava *comprendre el territori* en les quals el senyor Compte em feia veure que havíem d'intentar que els alumnes arribessin a tenir una visió de conjunt del país on vivíem i on els factors culturals i físics s'interrelacionaven.

Albert Compte tenia, a més, una gran preocupació per convertir els coneixements en pedagogia, per facilitar als alumnes la comprensió del que s'explicava. Preparava de manera molt acurada les classes i utilitzava molta bibliografia de la qual treia moltes notes que més tard convertia en unitats didàctiques. Era una persona molt compromesa amb el que significava l'exercici de la funció docent.

Aquell primer curs vaig començar a impartir la Història de l'art de sisè de Batxillerat i la Història del món contemporani de COU; no férem servir llibre de text i el senyor Compte dedicà molt de temps a ajudar-me a preparar les lliçons; parlàvem dels continguts a impartir i de la manera d'explicar-los; em deixà la seva biblioteca de tants i tants volums, on els llibres francesos tenien una bona representació, i va orientar les meves lectures per obtenir la informació que havia de conèixer... També em va deixar fotocopiar els seus temes, els que ell preparava. Aquelles lliçons que vaig redactar seguint el model d'unitat didàctica del senyor Compte encara les conservo. Ell preparava els temes amb una petita introducció que tenia com a objectiu plantejar la situació d'estudi; també servia per emmarcar el context històric

Grup de classe davant les escales de la plaça de l'Institut.

i motivar els alumnes; després explicava l'època o el moment històric que s'estudiava mitjançant esquemes o organitzadors conceptuals; acabava sempre amb unes conclusions i una mena de recordatori que feia de resum dels aspectes tractats. Aquells esquemes els copiava a la pissarra quan explicava, de forma que els alumnes tinguessin sempre una mena de fil conductor de tot allò que es parlava; era una manera eficaç d'acompanyar l'estudi i les explicacions que feia. A més a més, quan el tema ho requeria, sempre dibuixava mapes o els desplejava a l'aula; a mi, que sempre m'ha costat molt dibuixar, em cridava l'atenció la facilitat amb què Albert Compte dibuixava un plànol o un mapa a la pissarra. Ell sempre deia que tots els professors havien de saber dibuixar.

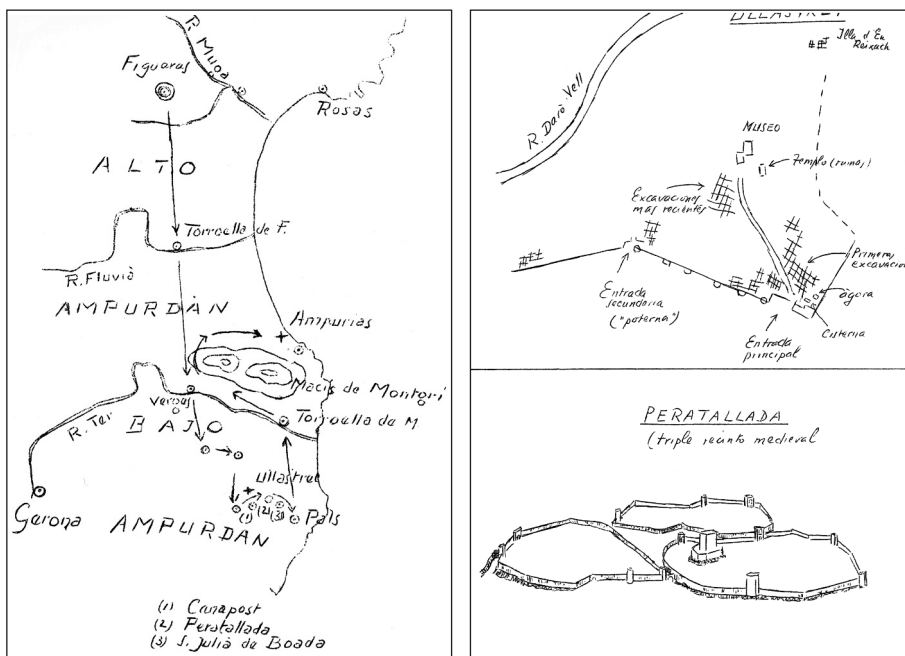
L'any 1974, Albert Compte, autor de llibres de text des de feia molts anys, preparava els nous llibres de BUP que començarien a emprar-se l'any 1975 i com a bon autor de llibres escolars aplicava a l'aula el que feia als seus manuals: una bona estructura dels continguts, claredat en l'exposició, un bon suport gràfic que ajudés a entendre'ls i una acurada selecció d'activitats de comprensió i repàs. Els cursos següents vaig poder comprovar que la coherència metodològica del senyor Compte, tant a les seves classes com als llibres de text que escrivia, era absoluta. Els llibres eren un reflex fidel de la

manera d'impartir les classes. Experimentava a l'aula, amb els alumnes, el que funcionava o no i ho aplicava als materials que publicava. A més a més, feia servir a les seves classes una acurada selecció de textos històrics que comentava i explicava. Aquesta característica –la utilització de documents originals a l'aula–, que a partir dels anys setanta del segle passat es va convertir en un model didàctic molt apreciat pels moviments de renovació pedagògica, va ser un dels aspectes dels que primer em parlà aquella tardor del meu primer any de treball. I, a més a més, em va explicar la importància d'utilitzar a l'aula documents originals dels pobles on vivien els alumnes i que no figuraven en cap llibre de text, que calia buscar als arxius locals i estudiar-los per poder fer-los servir a les classes; em va dir que calia arrelar la història al propi medi i que, per poder-ho fer, era necessària la recerca local; només aquesta recerca podia portar a l'aula la història de la gent petita, de la gent sense història, i que la vida d'aquesta gent era tan important com la dels grans personatges. Aquesta era una manera d'interpretar la nostra matèria d'estudi que va ser seguida per molts professors d'Història durant els anys vuitanta. Albert Compte em parlava d'un enfocament metodològic que descansava en la vida quotidiana, social i cultural, i que defugia de la Història explicada solament des del punt de vista polític; era el mateix que jo havia escoltat a la Facultat d'Història de València dels professors Joan Reglà i Emili Giralt (1927-2008), alumnes de Jaume Vicens Vives (1910-1960).

I una classe no podia acabar mai sense el temps dedicat a resumir o a concloure els conceptes explicats; era important, doncs, preparar una bona quantitat de qüestions que ajudessin els alumnes a pensar, a reflexionar, a analitzar tot el que s'havia dit.

Vaig tenir l'ocasió d'assistir a alguna de les seves classes i de la mateixa manera que jo les recordo de segur que els seus alumnes el recordaran a ell per la seva precisió i claredat expositiva. Intentava despertar en els alumnes la comprensió dels fets històrics, però també tenia molt d'interès a satisfer la seva curiositat. Proper als alumnes, sempre era respectuós i estava atent a fer els aclariments pertinents quan algú li plantejava una qüestió. Ell preguntava i els alumnes també feien preguntes de manera natural. Aquelles preguntes i les respostes –deia– eren una manera d'adonar-se si els alumnes havien aconseguit aprendre el que els volíem ensenyar.

També proposava als alumnes fer algun treball senzill de recerca. Ensenyar a buscar informació i aplicar l'esperit crític durant la cerca i selecció de la informació era l'objectiu més important d'aquesta activitat. Era també una manera de fer que els alumnes, a partir d'aquestes petites incursions en

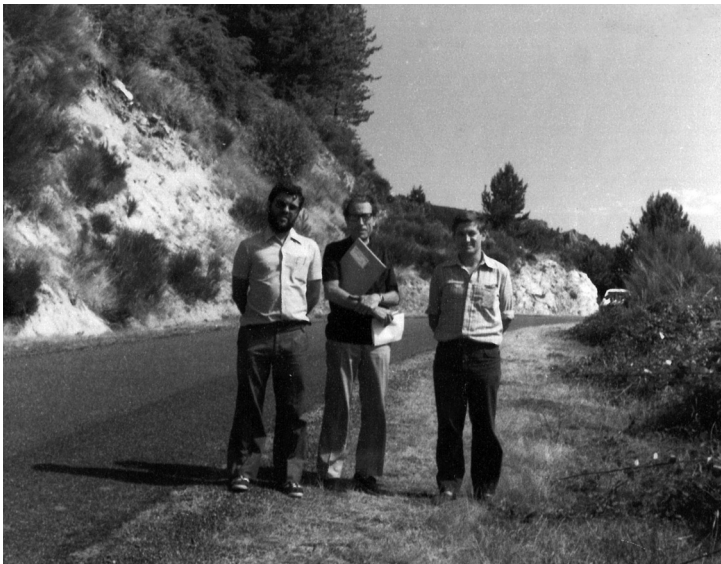
Esquemes típics de les classes i les sortides d'Albert Compte.

la Història de la seva localitat, s'acostumessin a relacionar els fets polítics, econòmics i socials més generals amb l'entorn més proper.

Una pràctica i un complement habitual de les classes del senyor Compte eren les excursions pedagògiques pel país. Les feia de manera sistemàtica i amb una preparació prèvia amb els alumnes molt minuciosa. Aquelles excursions s'iniciaven a l'institut amb l'entrega i estudi de la documentació; després, el dissabte, es viatjava als indrets seleccionats i, en acabar, els alumnes havien de presentar un informe final; la sortida tenia lloc a primera hora del matí, anàvem amb autobús i els nens portaven de casa l'entrepà i la beguda a més de la llibreta per a les notes. La primera excursió a la qual vaig assistir va ser una visita als dos temples de Santa Maria de Vilabertran i la catedral de Castelló d'Ampúries. Com un alumne més, vaig prendre nota de les explicacions del senyor Compte; ell, dret a la nau central de Santa Maria, a prop de l'altar Major, o al costat del retaule de l'església de Castelló, amb una perspectiva absoluta dels temples, donava les explicacions artístiques, culturals, socials i religioses que havien fet possibles aquelles construccions; al llarg del matí, els alumnes van prendre nota de les

característiques més importants del romànic i del gòtic. Un altre dia la sortida va ser a Ullastret, Canapost, Peratallada, Sant Julià de Boada, Pals, dinar a l'Escala..., i a la tarda, Empúries. Els alumnes, al voltant del senyor Compte, escoltaven, preniën notes, alguns feien fotografies, dibuixaven... Vaig prendre nota del que deia i, durant els quatre anys que vaig fer classe a Figueres, mai vaig deixar de sortir amb els meus alumnes; els portava als mateixos llocs i també a Besalú, Banyoles (quines explicacions més agradables a Santa Maria de Porqueres!), el volcà de Santa Margarida, a Olot; Ripoll i Sant Joan de les Abadesses. Albert Compte deia que a les excursions havíem d'ensenyar els alumnes a observar. Tot el que vèiem era al nostre abast però era necessari "saber llegir" el que es veia, era necessari interpretar-ho. Aquelles excursions tenien aquesta finalitat, entrenar els alumnes en l'observació.

Fins i tot les sortides també servien per reivindicar la conservació de determinats indrets. Així, a mitjan febrer de 1977 férem un itinerari didàctic amb els alumnes de BUP per conèixer els dòlmens d'Espolla. En aquella excursió ens acompanyà el senyor Joan Bosch Abella que després d'explicar molt bé als alumnes el que significaven els monuments megalítics ens va expressar el seu sentiment segons el qual l'ampliació del camp de tir del CIR, núm. 9, fes perillar aquells monuments mitjançant una expropiació de més de 300 hectàrees del terme municipal. Recordo que a petició del senyor Bosch redactàrem una carta que dirigírem al Ministeri d'Educació explicant

*Enric Juan,
Albert Compte
i Simó Bosch.*

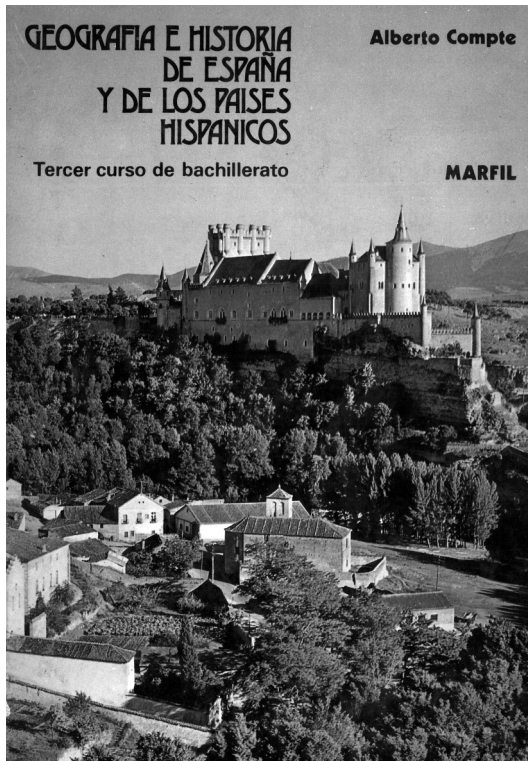
la importància que tenien aquells monuments prehistòrics per al patrimoni cultural del país.

No solament fèiem excursions amb els alumnes; també les fèiem nosaltres. Recordo especialment la que férem amb el professor Simon Bosch a les Alberes. I és que el senyor Compte ha estat un gran viatger. Deia que per a un professor de les nostres assignatures era necessari conèixer els vestigis del passat i els paisatges naturals i humans actuals i era de gran rellevància preparar molt bé la sortida; crec que les guies Michelin m'agraden des que ell me les recomanà quan jo planificava les meves primeres excursions al sud de França. A la seva biblioteca, tenia una gran quantitat de monografies d'edificis monumentals i de vegades també sortien referències als viatges que feia amb la seva esposa, Àngela, i amb els seus amics o familiars: viatges a França, Itàlia, Suïssa, Àustria, Alemanya... I fins i tot altre tipus de viatges, com els que feia amb alguns dels seus millors amics i mossèn Guinart a terres de Castella, on el monestir de Santo Domingo de Silos es convertia en el centre de partida per a altres visites.

Quan l'any 1978 em vaig traslladar a l'Institut d'Alaquàs (València) vaig ser fidel a aquelles orientacions i, a més d'organitzar moltes excursions pel meu país, vaig portar cada any els meus alumnes valencians fins a l'Empordà. Durant tres dies a l'any repetia aquelles sortides didàctiques: el primer dia, Ullastret i Empúries; el segon dia, Besalú, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses; el tercer dia, Vilabertran, Sant Pere de Rodes, Castelló... Encara ara, malgrat el temps passat, recomano aquestes visites a tots els meus coneguts i em consta que molts d'aquells alumnes del meu institut d'Alaquàs han tornat a visitar l'Empordà amb els seus fills i parelles.

L'EDICIÓ DE LLIBRES DE TEXT DE GEOGRAFIA I HISTÒRIA

Albert Compte inicià, als anys cinquanta del segle passat, la redacció de llibres de text. En aquells anys començava a obrir-se pas el convenciment que l'educació era la palanca que ajudaria a aconseguir un futur millor a les noves generacions i els llibres de text tingueren un paper important en els canvis educatius que es produïren en aquells moments. Els llibres canviaven conforme canviava la realitat educativa. Així, quan començà a aplicar-se la reforma educativa de 1970, es crearen les condicions adequades per a la redacció de nous llibres escolars. La reforma Villar Palasí consolidarà canvis educatius importants com la integració en l'educació general bàsica (EGB) de l'antiga primària i del batxillerat elemental, nous programes escolars, la

Manual de tercer de BUP.

programació de noves àrees d'ensenyament, les tutories i els serveis d'orientació, l'avaluació contínua, els seminaris didàctics... Els canvis curriculars que defensava la nova llei obligaren les editorials a publicar nous llibres de text i Albert Compte, que havia escrit els seus primers manuals al llarg de la dècada dels cinquanta mentre era professor de l'institut de Cartagena, va treballar intensament per escriure els nous llibres de BUP. Així, l'any 1975 publicà la *Historia de las civilizaciones* de primer de BUP; l'any 1976 va sortir la *Geografía humana y económica del mundo actual*, de segon; i, finalment, un any després, publicà la *Geografía e Historia de España y de los países Hispánicos*, de tercer. Tots els manual van ser editats per l'editorial Marfil, d'Alcoi.

Vaig emprar els llibres del senyor Compte durant molts anys, tant a Figueres com a l'institut d'Alaquàs, i puc comentar algunes de les propietats que els caracteritzaven.

En primer lloc, puc dir que els textos eren un fidel reflex de la seva forma d'impartir una classe: claredat en l'exposició dels continguts que ocupaven la

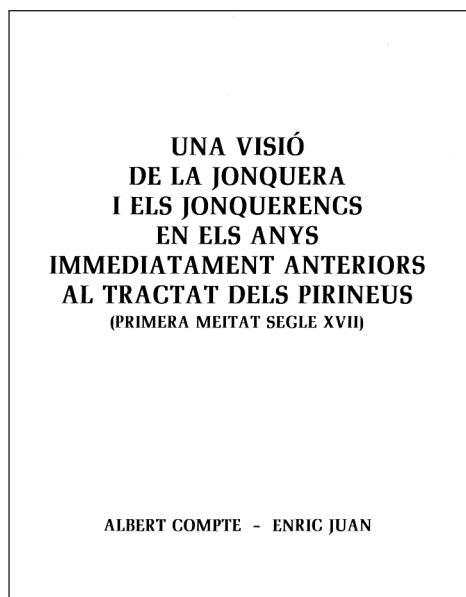
part més important de la unitat didàctica; acurada informació, rigorosa i actual; presentació molt ordenada de les pàgines; estructura sintàctica i lèxic que facilitava la comprensió dels textos i propostes de treball adequades per als alumnes. A més, el tractament didàctic implicava ordenar molt bé la informació, des dels títols fins als subapartats; el disseny del llibre tenia un grafisme i una il·lustració coherent, que també estava al servei de l'aprenentatge... Eren llibres clars, rigorosos, escrits per una persona que tenia una gran experiència fent classe; eren llibres experimentats abans a l'aula; d'oracions directes i curtes, de paràgrafs no gaire llargs, organitzats per facilitar l'estudi; eren llibres que comptaven amb una bona col·lecció de fotografies a color i de bons mapes; que utilitzaven la lletra negreta per subdividir i facilitar l'organització del text i, a més, tenien unes novetats que els feien didàcticament molt útils: lectures, exercicis de repàs i treballs pràctics. A l'Espanya de finals dels setanta, s'estava produint una petita revolució en tot el que significava el món dels llibres de text. S'estava passant dels llibres de text dels anys seixanta, on encara les Enciclopèdies tenien molts prescriptors, a uns llibres de text on el color i els recursos gràfics, l'organització textual i els recursos didàctics es posaven a disposició dels professors.

Les activitats del final de les unitats eren un dels recursos que més m'agradaven. Tant el plantejament d'una determinada situació com la inclusió de textos històrics o de mapes demostraven un interès especial per posar a l'abast dels alumnes i els professors una eina didàctica de gran utilitat.

Posteriorment, quan fa més de vint anys vaig començar a treballar en una editorial de llibres de text d'àmbit internacional, he pogut valorar molt més l'esforç d'Albert Compte com a autor de llibres escolars. Aleshores, en tornar a llegir els seus manuals, he pogut comprovar la importància que li donava a la lectura com a eix de la unitat; la recerca d'una millor comprensió dels textos mitjançant la seva contextualització; l'elaboració de textos que tinguessin en compte l'edat dels alumnes i el seu desenvolupament cognitiu; la importància de la imatge que acompanya el text com a complement essencial per a la comprensió; la varietat de les activitats que porten a treure el major profit del text escrit. Tot això, juntament a un ampli ventall de requisits com la senzillesa, la precisió, la coherència, l'organització, l'adaptació al nivell educatiu i la capacitat de suscitar l'interès de l'estudiant, han fet que conforme ha passat el temps valori més l'esforç del senyor Compte i d'altres autors de llibres escolars que aconseguiren escriure uns llibres de text de qualitat que es convertiren en un instrument eficaç per als alumnes i per als professors.

ELS TREBALLS DE RECERCA I LA DIDÀCTICA DE LA HISTÒRIA

Em sembla que la tasca de recerca d'Albert Compte anava lligada a una manera especial de considerar la Història i la forma de transmetre-la als alumnes. A l'institut reflexionàvem molt sobre la metodologia a emprar en les nostres classes. Hem comentat que als anys setanta avançàvem cap a una Història de les persones, dels ciutadans, i començàvem a tenir molt en compte la funció didàctica de la Història. Uns anys abans, als cinquanta, s'havia produït una ruptura amb la metodologia tradicional i els anys posteriors un vent fresc de renovació aportat per l'escola francesa d'Annales estava influïent en tots els professors que havien estudiat amb Jaume Vicens Vives i els seus deixebles. Aquella influència també ens arribà a la generació de professors d'institut que començàvem la nostra tasca educativa als inicis dels anys setanta. Aquell canvi metodològic tenia una gran vocació didàctica; havia de passar a les aules de Secundària, havia d'influir en la nostra forma d'impartir les classes. Així, l'ofici d'historiador i la manera en què el mestre d'Història de Secundària havia de comunicar als seus alumnes de BUP i COU tant les fonts històriques emprades com la interpretació i la comunicació dels resultats de la investigació centraren moltes de les nostres converses d'aquells anys. Parlàvem de la importància d'investigar, de buscar les fonts, de fer-ne una crítica i de donar a conèixer els resultats de la

*Treball conjunt sobre la Jonquera
abans del Tractat dels Pirineus.*

investigació; també que la Història era una ciència que estava en contacte amb altres ciències, com la Geografia, i que havíem d'utilitzar altres fonts, des de les més tradicionals dels arxius fins a altres de més noves com les fonts orals; també de la forma d'organitzar i presentar els nostres treballs de recerca als nostres alumnes.

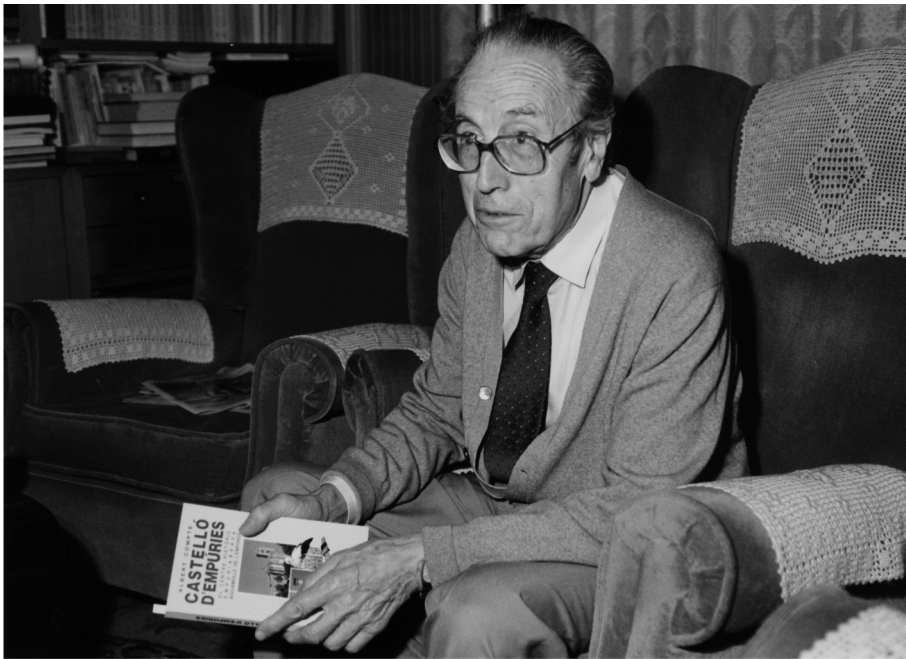
L'any 1975 el senyor Compte em va parlar dels *Annals* de l'Institut d'Estudis Empordanesos i em va convidar a participar-hi. Pensàrem tots dos un tema d'investigació i, com a mi m'agradava molt la demografia, buscàrem un arxiu que tingués les sèries completes de baptismes i defuncions. Em parlà de l'arxiu parroquial de Santa Maria de la Jonquera i em presentà mossèn Eduard Vivas, el seu rector, que molt amablement accedí que dues tardes a la setmana i sobretot a l'estiu poguera anar a la seva casa a consultar els llibres de baptismes i defuncions. Durant més d'un any, la meva esposa i jo acudírem regularment a la Jonquera i elaboràrem uns quants milers de fitxes que ens van servir per publicar *La evolución de la población de La Jonquera a lo largo del siglo XVIII*, el nostre primer treball de recerca. Prèviament havíem establert amb el senyor Compte un pla de treball que ens servira com a guia i orientació d'allò que volíem conèixer i la forma de portar a cap l'estudi.

A partir d'aquell moment i fins l'any 1986 vaig col·laborar amb Albert Compte en altres treballs d'investigació que s'anaren publicant a l'Institut d'Estudis Empordanesos al llarg dels anys vuitanta. Aquesta col·laboració em donà la possibilitat de parlar amb ell de la metodologia de la recerca i de la redacció i publicació dels estudis. L'elaboració del projecte, la planificació del que calia fer, la cerca i localització de les fonts, l'organització de la informació que anàvem trobant, la bibliografia que calia llegir... Hores interessants de conversa quan viatjàvem des de Figueres cap a l'Arxiu de la Diputació de Girona que dirigia mossèn Marquès i on comentàvem el darrer document llegit i la importància de saber interpretar aquest document, de saber-lo interrogar; les preguntes que ens fèiem, els arguments que discutíem, les raons que haurien justificat la seva redacció... Analitzàvem el model de document, la seva interpretació, la importància de confrontar diferents punts de vista per arribar a conèixer els fets, l'estructura social i sobretot la vida quotidiana de la gent, la seva mentalitat... Jo havia estudiat en una Facultat on es donava molta importància als fets econòmics com a motors de la Història i parlàvem de la influència de la ideologia, de la salut o de la cultura com altres motors de la Història i de la importància que podia tenir la subjectivitat quan un investigador intentava analitzar un grup humà del passat, i arribàvem a la conclusió que el treball de l'historiador mai és definitiu.

Entre 1981 i 1987 col·laborarem en sis estudis sobre la Jonquera que es van publicar entre 1983 i 1989 a l'Institut d'Estudis Empordanesos. Aquests treballs, que donen una visió de la Jonquera i els jonquerencs des de la primera meitat del segle XVII fins a la darrera guerra carlina, són un exemple perfecte de la forma de treball que caracteritzava la recerca d'Albert Compte: un ampli coneixement de la Història general i regional, una sòlida formació metodològica, un gran interès per buscar les fonts més pertinents en els arxius locals, una manera molt professional d'exposar la vida del passat i de recrear-la i un gran amor pel seu país i per la seva gent, la passada i la present.

Albert Compte, a més, sentia un amor molt gran pel país, per la seva història. Ell em va parlar de l'Institut d'Estudis Empordanesos i em vaig fer soci molt aviat. També vaig conèixer ben aviat que, juntament amb altres companys, s'encarregava de l'edició dels *Annals*.

Quan l'any 1978 em vaig traslladar a l'institut d'Alaquàs (València) li vaig demanar els estatuts de l'Institut; tenia molt d'interès a reproduir el model del centre de recerca a València; així és com l'any 1981, tot aprofitant els estatuts del centre empordanès, un grup nombrós de persones de pobles de l'Horta-Sud (València) fundarem l'Institut d'Estudis Comarcals (IDECO) que, des d'aquell any, ha publicat estudis i treballs de recerca de la comarca

Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos, volum 44 (2013)
Albert Compte, professor, autor de llibres de text, investigador

valenciana. Els *Annals*, la *Col·lecció de Monografies de l'Horta Sud* o els premis d'investigació anuals són avui un orgull per a tots els que al llarg d'aquests trenta anys hem treballat en el desenvolupament de la Història de la nostra comarca; també l'any 1981, per possibilitar la publicació de treballs de recerca local i fent ús dels mateixos estatuts de constitució de l'Institut d'Estudis Empordanesos, va néixer la col·lecció de «Quaderns d'investigació d'Alaquàs» que fa uns pocs mesos ha publicat el volum trenta-tres d'aquesta col·lecció. Aquestes publicacions deuen molt a Albert Compte i a la seva tasca de difusió cultural.

Ara, quan han passat tants anys des d'aquells moments d'iniciació professional i puc reflexionar sobre el treball que he desenvolupat al llarg del temps i també analitzar els canvis i les novetats que s'han produït al llarg de la meua trajectòria professional, no puc menys que agrair aquelles primeres lliçons que recordo amb la nostàlgia dels primers moments, però amb la seguretat d'haver fet un bon ús d'aquells consells. Valoro cada vegada més els moments de reflexions metodològiques sobre com havíem d'impartir les classes d'Història, els treballs inicials de recerca sobre la història empordanesa, les classes, l'amistat dels companys de claustre, els alumnes... i cada vegada apareix més nítida l'amistat amb Albert Compte, mestre i amic. A ell i a la seva esposa Àngela, que tantes vegades m'acolliren a casa seva, moltes gràcies.

